

rosszul előkészített vetőmagvak, sőt még a jól és rosszul megmunkált talajföld példái is láthatók.

A könyvtár valóban szépen dolgozik. Természetesen a gyors fejlődés és elért eredmények mellett — mint a vezető elvtárs maga rámutat — még van hiányosság is. Még nem sikerült az egyénileg dolgozó parasztokat, de még a tsz dolgozókat sem olyan mértékben bekapcsolni az olvasó-mozgalomba, mint amilyen mértékben az szükséges és kívánatos lenne. A suttyogó reakciós ellenséget sem sikerült még teljesen frontálisan megverni a kultúrröfordalom harcai során. Bizony nemrég még illegális könyvforrásokból fércmunkák forogtak az ifjúság kezei között. A szovjet agrotechnikai szakkönyvek népszerűsítése terén is sok feladat vár még a könyvtár dolgozóira, akiket Varga elvtárs bizony egy fővel többnek szeretne látni.

Az eddig elért eredmények is jó bizonyítékai azonban Jászberényben annak a fejlődési folyamatnak, melyről Révai elvtárs az MDP II. kongresszusán a következőket mondotta: »A munkásosztály nemcsak gépeket, műtrágyát, hanem tudást és kultúrát is visz a faluba.«

KATONA JENŐ

A könyv népszerűsítésének néhány időszerű kérdéséről

Olvasóink nevelésének legfontosabb eszköze a személyes kapcsolat, az egyéni foglalkozás. Ez azonban egymagában nem elegendő, mert a könyvtáros olyan módon csak a fejlődés részleteit látja és csupán hosszú idő múlva tudja összegezni a népszerűsítő munka hatását. Szükség van a közös foglalkozás módszerére is, mely egészen más úton fokozza az irodalom iránti érdeklődést és gyorsabb ütemben mozgósítja az olvasókat. A jó könyvtári munka tehát e kétféle eszközt egyaránt felhasználja: Megismeri és figyelemmel kíséri az olvasó egyéni problémáit és megszervezi a közös foglalkozás méltó keretét az előadások és viták alkalmával.

A könyvpropagandának ehhez a részéhez tartoznak: az egyszerű ismertetés, a már olvasott könyv megvitatása, az ünnepi irodalmi est és a propaganda különleges ágai, a mesedél-előttők és gyermek-előadások. Gyakran összehaverják ezeket a fogalmakat még kartársaink is. Ez sok zökkenőt okoz és különféle hibák forrásává válik. Pedig nyilvánvaló, hogy más helyre és más körülmények közé kívánkozik egy-egy mű rövid ismertetése, amikor célunk kedvet kelteni az olvasáshoz; más légkörben zajlik le a vita, ha önálló véleményalkotásra és az irodalom elmélyült tanulmányozására nevelünk; másként beszélünk egy ünnepi megemlékezés alkalmából és egészen másként akkor, amikor kis hallgatóinkat »megelevenített könyvekkel« művészi előadott mesékkel és történetekkel vezetjük el a könyvtárba.

Ebből következik, hogy a felületes szervezés éppen lényegétől fosztja meg a propagandát, nem tud élő hatást kelteni. Az előadó ugyanis nem tudja, hogy kinek is beszéljen voltaképp, érdeklődőknek vagy vitalkozóknak, a tárgyat ismerő, vagy nem ismerő hallgatóknak, gyermekeknek, ifjak-

nak vagy felnőtteknek, akiket egyaránt »sikerült mozgósítani«.

A Népkönyvtári Központ éppen azért, hogy magasabb kultúrát vigyen a népszerűsítő munkába, arra törekszik, hogy könyvtáraink egy-egy olvasótípust vegyenek alapul a szervezésnél. Még ha ugyanazt a művet népszerűsítjük is a különféle lakótelepeken, munkahelyeken és iskolákban, a dolgozók széles körében, ezt az azonos művet is másképpen kell megtárgyalnunk, a hallgatóság jellege szerint.

A könyvismertetés számszerűen a népszerűsítő rendezvények óriási többségét teszi ki. Fejlődésünk során szükségszerű állomás ez a túlsúly, hiszen most harcolunk a megszerzendő olvasók millióiért és munkánk elsősorban arra irányul, hogy növeljük a művelődők táborát. Észre kell vennünk azonban ennek az aránynak számadataiban a munka gyengeségét is. Sok helyen ugyanis nem azért kerül sor ismét és ismét csak könyvismertetésre, mert ezt kívánja a jól megfontolt terv, hanem azért, mert ez az egyszerűbb, a könnyebb megoldás és a könyvtáros nem vállalja az anket előkészítésének gondjait. A könyvismertetés sem olyan egyszerű propaganda műfaj, mint amilyennek képzeljük. Nekünk olyan ismertetések kellene, melyek a leghasznosabb, az olvasókhöz legközelebb álló művekre támaszkodnak. Olyan könyvekre, melyeket meg lehet és meg is kell szerezni a tömegolvasztás számára és amelyek beilleszthetők az olvasók fejlődésének irányításába.

Nincs értelme annak, hogy a könyvről csak »meséljünk«, mert az olvasó így nem ismeri meg a mű lényegét, eszmei tartalmát. Nincs értelme annak, hogy olyan könyveket ismertessünk, melyek már közismertek, vagy amelyek nem adják az irodalom legjavát. Az sem helyes, ha mereven

kategorizáljuk a vidékeket és olvasókat, és még véletlenül sem ismertetünk bányászvidéken paraszttárgyú, mezőgazdasági területen ipari témájú regényt. A jó könyvismertetés nagy mértékben befolyásolja a könyvkölcsönzés alakulását, tehát nagy felelősséggel kell anyagát megválogatni.

A könyvismertetés érdekes példájáról számol be Bognár Gyula, a jászberényi Járási Könyvtár külső munkatársa. A város egyik termelőszövetkezetében vezet rendszeres olvasókört, itt a dolgozó parasztok fel is olvassák a könyv érdekesebb részleteit. A mű ismertetése összekapcsolódik az olvasó mozgósításával és az együttolvasás növeli a megbeszélés élményszerű jellegét. Nagyon jól bevált ez a módszer Jászberényben és bizonyára beválna másutt is. »A Könyvtáros« márciusi száma beszámol arról, hány helyen hiányolják a nagybetűs, könnyen olvasható könyveket és tudjuk, milyen gyakori esel, hogy falun sokan csak felolvasásból ismerik a könyveket. Az olvasókör meggyorsítja ennek az olvasóipusnak fejlődését. Jóval kevesebb a vitákkal összekapcsolt megbeszélések száma, mint a könyvismertetéseké. Néhány igen jól sikerült ankét azonban bizonyíték arra, hogy olvasóközösségünk minden rétegében lehet ma már eredményes vitát indítani és rajtuk áll, mennyire élünk ezekkel a lehetőségekkel.

Mátészalkán a középiskolás diákok megvitták Nagy Sándor Sztálin-díjas művét. (Előadó Remete László.) Az ankét sikerét elősegítették a tanulók tárgyhoz kapcsolódó emlékei, a hallgatóság nagy része ugyanis parasztfiúkból állott. Másrészt érződött az irodalomtanár gondos munkájának eredménye is. A dolgozó parasztok körében tartott megbeszéléseink e tárgyból többnyire gyakorlati kérdések körül forogtak, a diákok viszont ezenkívül sokat foglalkoztak a mű stílusával, jelentőségével, jellemábrázolásának eszközeivel is.

A dolgozó parasztság körében gyakran rendezünk Veres Péter »Próbatétel« című művéről ankétot. Kiválik ezek közül a nemrégiben Dunaszentbenedeken lezajlott előadás (előadó: Révész Tibor). Kun Mátyás tanító lelkes szervezésének eredményeképp olyanok is eljöttek, sőt fel is szólaltak, akik azelőtt nem igen forgatták a könyvet. A hozzászólók elmondták, mit jelentett nekik személy szerint a »Próbatétel« hőseivel való megismerkedés. Tizenkilencen iratkoztak be még aznap este a népkönyvtárba.

Az ifjúsági ankétok közül elismeréssel kell említenünk néhány MTH-intézet körültkéntő, pontos előkészítését. Egy budapesti intézetben izgalmas és éles viták zajlottak le Gorelik: A Sztáлиндíjas c. művé-

nek megbeszélésén (előadó: Szentpéteri Géza). A vasipari tanulók szívéhez ez a téma természetesen közel áll, de a vita szakmai részén kívül hamarosan más problémák is szóba kerültek. Megvittatták, vajon milyen nehézségeket kellett Bortkiewicznek legyőznie saját üzemében, hogy meggyőzze maradi szaktársait. Így vetődött fel a harc ábrázolásának kérdése és vele együtt a szocialista realizmus egyik elvi problémája, hogy miként ábrázolja az író a nehézségeket? Itt, akárcsak a mátészalkai esetben, észrevehető, hogy a jól sikerült vita az egyes művek megértetésén, mondanivalójuk elmélyítésén kívül még újat is tud adni és az irodalmi kultúra ügyének nagy szolgálatot tehet.

Közismert a gyermekek haláltalan érdeklődése az irodalom iránt. Erről még inkább meggyőződhetünk, ha átgondoljuk az egyes gyermekankétok tanulságát. Békéscsabán Verne Gyula műveit megvitatta, a hozzászólók vetekedtek egymással a »Sándor Mátyás« egyes részleteinek pontos elemzésében. Az ünnepi irodalmi estek száma természetesen korlátozott. A Népkönyvtári Központ és a SZOT könyvtárai ez év elején Petőfi-esteket rendeztek a költő születésének 130. évfordulója alkalmából. Kiemelkedett közülük az almásfüzitői Timföldgyár dolgozóinak estje, amelyen a munkások lelkes részvétele, az előadás izzó légköre bizonyította, hogy mennyire kedves népünknek a szép magyar vers és legnagyobb költőnk emléke (előadó: Tordai György). Annál súlyosabb hibát követett el később a gyár üzemi bizottsága azzal, hogy nem kísérte figyelemmel az ankétok további alakulását. Egészen természetes dolognak fogta fel, hogy Spanov: »Gyujtogatók« című művének megvitatására nem gyűltek egybe a dolgozók a kultúrunka anarchiája miatt. Ujfajta tanulsággal szolgáltak a nagy külföldi írók évfordulóival kapcsolatos rendezvények. A Nexőről rendezett hatvani előadás (előadó: Szalay György), sok olyan hallgató jelent meg, aki eddig nem látogatta a könyvtárát. A szegedi Tolsztoj-est is kiszélesítette a könyvtár barátainak körét.

Semmi sem károsabb az irodalom népszerűsítésére, mint a közönybe és rendszertelenségbe fulladt kísérlet, — ezért ünnepi rendezvényrel csak ott próbálkozzanak, ahol már erős alapra tudnak építeni. Az utóbbi időben — éppen a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából, — néhány kirívó példáját láttuk a hanyag és gondatlan »szervezésnek«. Az előkészületek csak papíron történtek meg Püspökladányban és Mezökövesden, az ellenőrzés komolytalan volt Debrecenben. Felelőtlenség miatt hiúsult meg az egercsehi ünnepi szovjet irodalmi est is. Az ellenség nem alszik és éberem csap le a kínálkozó lehe-

tőségére. Püspökladányban »senki sem számított arra, hogy a pap egész délutánon át tartó istentiszteletet rendez sebtében, mint ahogy nem gondolták erre Keleméren sem. Itt a tanácselnök lepődött meg leginkább az »ártalmatlan« lelkes eselvetésén.

Nem mindenütt értik meg a könyvtárosok, hogy a propaganda harci kérdés és ezért szervezése nem állhat hivatalos levelekből és leiratokból. A gépies és látszateredményekéi hajszoló módszer eredménye sokhelyütt az, hogy öt rendezvényem sem jelenik meg annyi hallgató, amennyi egy előadás megtartását indokolta tenné. A mi népünkben, amely annyi nagy költőt adott a világirodalomnak, az irodalom szeretete ma eleve nem él. Nemcsak vesződtséget és gondot, nemcsak hivatali kötelességet kell látnunk a könyvek népszerűsítésében, hanem örömet és lelkesedést adó élményt is. Mikor egyik előadó nemrégiben Zádorfalván járt, összegyűlt a falu aprajagya Miksáth »Különös házasság« című regényének ismertetésére. Küldöttség fogadta a pesti elvtársnőt a falu határában, az úttörők ünnepi rigmusokkal köszöntöt-

ték. A legtávolabbi tanyákról begyalogoltak a pásztorok; akik hónapszámra nem mennek be a faluba. Meghalották, hogy Miksáthról lesz előadás és ezt feltétlenül hallani akarták.

Gyöngyösön gyermekelőadás^t rendeztünk, ahová a kicsinyek egész nap özönlöttek. Apró huncutkodásokkal kétszer, sőt háromszor is besurrantak a terembe, ahol azért kellett három előadást szerveznünk, mert minden érdeklődő részvételét biztosítani akartuk. Ez a mesedélután sokáig emlékezetes lesz Gyöngyösön, mert a gyermekek maguk is készültek rá, rajzoltak, díszítettek, segítettek a rendezésben.

Az irodalom iránt érdeklődő, szenvedélyes olvasókat, felkészült vitaközöket az ország minden részében találhatunk. Ami néhány városban, faluban vagy intézményben sikerül, sikerülhet minden helyen, csak rajtunk múlik az eredmény. A jövőben mégis inkább kevesebb, de jobban előkészített előadással álljunk a hallgatóság elé. Azt kell elérnünk, hogy minden előadás esemény legyen és utána ne csak többen, hanem jobban is olvassanak.

ARDO MARIA

A Bibliotekar magyarul is megjelenik

A Bibliotekar (magyarul: »A Könyvtáros«) a szovjet »könyvtárügy elméleti és gyakorlati havi folyóirata, amelyet a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Népművelési Bizottság ad ki, 1923 óta jelenik meg és ad útmutatást a szovjet szövetséges köztársaságok könyvtárosainak. Könyvtárosaink régi vágya, hogy az élenjáró szovjet könyvtárügy elméletét, az évtizedek során kifejlődött szocialista könyvtárosi gyakorlatot és a szovjet könyvtárosok gazdag tapasztalatait közvetlen forrásból megismerhessék. Könyvtárosainknak ez a vágya most teljesült, mert az év elejétől a Bibliotekar magyarul is megjelenik, mégpedig az eredeti borítólap színeiben és betűtípusával nyomott fedőlappal.

A most megjelent első füzet a szovjet folyóirat januári számának fordítása. A folyóirat vezető cikke a könyvtáraknak a helyi tanácsok választásával kapcsolatos tennivalóit ismerteti. Ugyancsak a lap elején találjuk M. Karklina »Lenin a könyvtárakról« c. tanulmányát. A szerző ebben részletesen ismerteti mindazt a ténykedést és írásbeli megnyilatkozást, amellyel Lenin elvtárs 1905-től kezdve a könyvtárügyet segítette, fejlesztette és a szovjet könyvtárak újjászervezésének alapjait meghatározta és lerakta. Már

1913-ban írt iránymutatásai a szovjet könyvtártudomány alapvető tételei lettek, mint az az útmutatása is, hogy »... a mérhetetlen nagy könyvtárakat nem a tudósok céhe, a professorok és azokhoz hasonló szakemberek, hanem a nagyközönség, a tömegek, az utca számára kell hozzáférhetővé tenni.

Egy másik cikk arról szól, hogy miként népszerűsítik a XIX. pártkongresszus határozatait a leningrádi könyvtárakban. M. Klevenszkij pedig az orosz időségi sajtó 250. évfordulójáról emlékezik meg, kijelölve a könyvtárosok ezzel kapcsolatos teendőit. A »Járasi és falusi könyvtárak«, a »Gyermekekönnyvtárak« rovatok egy-egy könyvtár dolgozóinak tevékenységéről számolnak be. A népi demokráciák könyvtárügye rovat ezúttal a csehszlovák tudományos könyvtárak dolgozóinak értekezletét, az »Ismeretetés« rovat pedig Ukrajna élenjáró könyvtárainak munkatapasztalatait ismerteti. Ezenkívül több cikk és a megheszelések rovata is mind kiválóan alkalmas arra, hogy tanulmányozásukkal könyvtárosaink elméleti és gyakorlati tudásukat gyarapítsák. A magyar fordítást az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Szovjet Társaság Könyvtártudományi Szakosztálya adja ki. A közleményeket Sebestyén Géza irányításával tudományos könyvtáraink dolgozói fordítják.